

100453

Brudd på menneskerettene i 131 land ^{HD} 13/7-91

Oslo (NTB-Nina Janne Dalseth): Menneskerettighetene ble brutt i 141 land i 1990 går det fram av Amnesty Internationals årsrapport. Den står i sterk kontrast til

alle gode nyheter om liberalisering i Øst-Europa og begynnende demokratisering i Afrika.

— I 100 land ble det rapportert om tortur, i 25 land forsvant et stort antall mennesker og i 29 land opererte dødsskvadroner, sa generalsekretær i Amnestys norske avdeling, Pål Giørtz, da rapporten ble lagt fram mandag.

— Den omfangsrike rapporten er ikke komplett, ettersom Amnesty har små ressurser sammenliknet med dem som utfører og prøver å skjule overgrepene, sa Giørtz. Derfor garanterer ikke Amnesty at et land har rent rulleblad, selv om landet ikke omtales i rapporten.

Rapporten viser at situasjonen i noen land er blitt forverret, og at en del regimer foretok utrenskninger av opposisjonelle i ly av oppmerksomheten rundt Iraks okkupasjon av Kuwait. Det gjelder blant andre Kina, Colombia, Syria og Tsjad. Tsjads regjering benyttet «anledningen» til å henrette 300 fanger.

I Asia har det skjedd en markant økning i brudd på menneskerettighetene. I Sri Lanka ble tusenvis av sivile henrettet uten noen forutgående rettssak. Også i India har det vært en sterk opptrapping av vold og drap, som er utført av separatistgrupper eller av sikkerhetsstyrkene.

Amerika

På det amerikanske kontinentet er mange drept eller forsvunnet. Peruanske sikkerhetsstyrker arresterte 300 kvinner og menn som ikke har vært mulig å oppspore, og både i Guatemala og Brasil ble barn skutt ned og

drept av dødsskvadroner.

Storpolitiske og økonomiske interesser styrer regjeringenes holdning til overgrepene. Informasjonsmedarbeider i Amnestys norske avdeling, Stig Michaelsen, trekker frem som eksempel USAs holdning til brudd på menneskerettighetene i Irak. I årevis har Amnesty rapportert om overgrep i Irak, uten at våpensalget til landet ble redusert. Men da USA valgte å angripe Irak, henviste president Bush til Amnestys rapporter om landet.

Etniske grunner

Det har skjedd en økning i forfølgelser og drap på grunnlag av etnisk tilhørighet. Giørtz understrekte at brudd på menneskerettighetene ikke bare omfatter politisk motivert forfølgelse. I Mauretania og alle randstatene langs Sahara står arabere imot svarte, og tusenvis av svarte ble deportert, drept eller måtte flykte fra Mauritania i 1990. I Kuwait er tusenvis av palestinere, jordanere og andre blitt deportert.

To andre eksempler er Israel, der 25.000 palestinere ble fengslet og 400 holdt uten tiltale eller dom, og Jugoslavia, der 1.000 etniske albanere ble fengslet inn til 60 dager for fredelige demonstrasjoner og 30 ble drept i sammenstøt med politiet.

Norge

Heller ikke Norge går fri i rapporten. Organisasjonen adopterte i 1990 militærnekteren Tore Guneriusen, som satt fengs-

let i 90 dager. Han nektet å utføre militærtjeneste på grunn av sin politiske overbevisning, og fikk ikke tilbud om sivil tjeneste.

Amnesty mener at alle som nekter på overbevisningsgrunnlag, har rett til å få tilbud om et sivilt tjenestealternativ. I januar 1991 ble en ny norsk lov vedtatt som gir rett til sivil tjeneste, dersom en nekter militærtjeneste utfra motstand mot atomvåpen.

Amnesty trekker også frem politivoldsakene i Bergen. Organisasjonen har uttrykt sin bekymring overfor den norske regjeringen for at flere personer ble dømt for falske anklager om politivold, fordi dette kan avskrekke folk fra å rapportere om overgrep fra politiets side.

— Dette er et økende problem i Storbritannia. Men vi møter skepsis når vi tar opp overgrep i demokratiene i Vest-Europa. Folk vil ikke akseptere at slikt foregår her, det går imot deres følelser av nasjonal stolthet og deres trygghetsbehov, sier Giørtz.

På dagsorden

De siste årene har menneskerettigheter kommet mer på dagsorden i en rekke land, og det er ikke så lett for regimene å henvise til «indre anliggender» når de utfører overgrep. Det er stor forskjell på den gangen Amnesty startet sitt arbeid for 30 år siden og nå, hevder Kjell Olaf Jensen, styremedlem i organisasjonen.